

Podklad pro ministra životního prostředí - schůzka se SCHP ČR

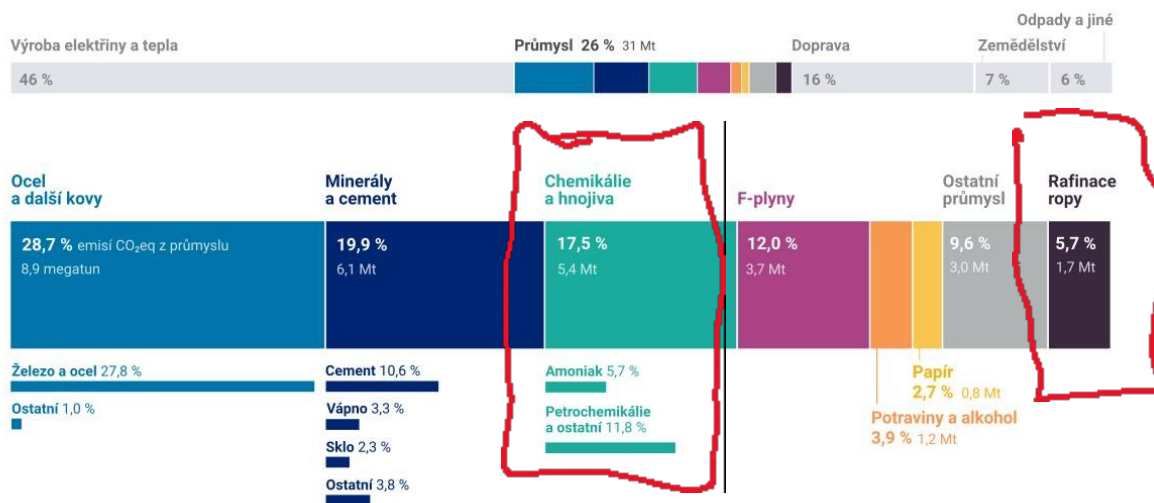
V rámci Zelené dohody pro Evropu a balíčku Fit for 55 musí průmyslové sektory přispět ke snížení emisí skleníkových plynů. Evropská komise v poslední době průběžně konzultuje a vydává tzv. roadmapy pro dekarbonizaci jednotlivých sektorů, což je pravděpodobně jedním z důvodů iniciovaného setkání.

Velmi důležitou legislativou pro SCHP je kromě směrnice o EU ETS ještě směrnice o obnovitelných zdrojích energie, která např. ukládá povinnost průmyslu využívat pro finální energetické i neenergetické účely 42 % paliv nebiologického původu (RFNBO) v roce 2030 a 60 % RFNBO v roce 2035 (zejména se bude jednat o obnovitelný vodík).

EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ Z PRŮMYSLU V ČR

V roce 2021 průmysl v České republice vyprodukoval 31 megatun CO₂eq, což byla zhruba čtvrtina celkových emisí ČR.

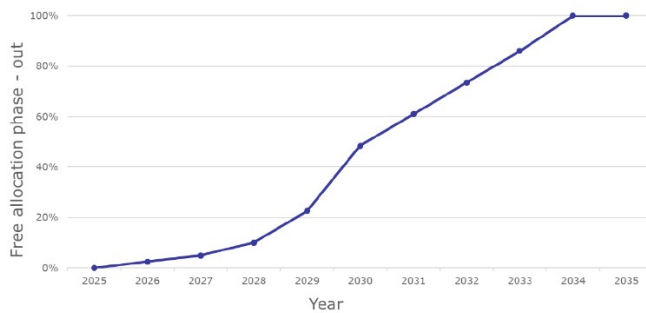

Zástupci SCHP pravděpodobně budou chtít diskutovat o podobě právě chystaného zákona o emisním obchodování, které MŽP připravuje. Hlavní body zájmu pro SCHP očekáváme v tomto kontextu: a) pravidla o přidělování bezplatné alokace emisních povolenek; a b) kompenzace nepřímých nákladů.

a) Pravidla o přidělování bezplatné alokace emisních povolenek

Novelizací směrnice EU ETS se podstatně mění pravidla pro přidělování bezplatné alokace. Od roku 2026 se zavádí uhlíkové vyrovnání na hranicích (CBAM), který bude v první etapě platit mj. pro dovoz hnojiv a vodíku ze třetích zemí do EU. Postupně se bude o zvyšování CBAM faktoru snižovat bezplatná alokace dotčeným sektorům.

Free allocation phase-out in CBAM sectors

Zásadně se zrychluje pokles celkového množství povolenek v systému (4,4 % ročně), což snižuje nabídku a zvyšuje cenu povolenky.

Další změnou je zpřísnění referenčních hodnot pro výpočet bezplatné alokace, tzv. **benchmarků**. Benchmarky se stanovují pro různé výrobky na základě 10 % emisně nejefektivnějších zařízení napříč EU a na období 2026-2030 klesnou o 6-50 %, podle toho, jaký potenciál dekarbonizace daný výrobek má.

Během přípravy nařízení o bezplatné alokaci (FAR) je diskutován benchmark **pro procesní emise**. V současnosti je nastaven na hodnotu **0,97** (tzn. na 100 tun procesních emisí v chemickém průmyslu dostane podnik 97 povolenek bezplatně). EK navrhuje tento koeficient snížit na **0,79**, avšak toto číslo prozatím není finální a jednání dále pokračují. Průmysl požaduje benchmark nesnižovat vůbec.

b) **Kompensace nepřímých nákladů:** V návrhu novely zákona o emisním obchodování navrhuje MŽP lepší zacílení kompenzací nepřímých nákladů.

Za tímto účelem navrhuje MŽP zavést tzv. **pravidlo 5 % testu, ve kterém by žadatelé museli prokázat, že nepřímé náklady na cenu uhlíku v systému EU ETS zvýšily jejich výrobní náklady nejméně o 5 %**. Tímto by došlo k lepšímu zacílení kompenzací na ty podniky, které jsou skutečně ohrožené únikem uhlíku. Např. Unipetrol vykázal v roce 2022 zisk 17 mld. Kč a žádá o kompenzace ve výši 200 mil. Kč; Liberty Steel má zisk 6 mld. Kč a žádá o kompenzace 120 mil. Kč, Třinecké železářny měly zisk 3 mld. Kč a žádají o 300 mil. Kč. V kontrastu toho žadatelé o sociální dávky jsou testováni nejen na příjem, ale i na majetek, resp. možnost ho prodat.

Pravidla kompenzací nejsou mezi členskými státy úplně harmonizovaná. Např. Německo má ve svém schématu také omezující podmínky nad rámec evropských pravidel (kompenzace nevyplácí na první spotřebovanou GWh).

Chemický průmysl patří k těm, jejichž většinu výrobních procesů lze dekarbonizovat elektrifikací, využitím obnovitelného vodíku a využitím materiálů z nefosilních zdrojů. Byť jako MŽP budeme rádi asistovat při tvorbě dekarbonizačních strategií, iniciativa musí vycházet přímo od SCHP ČR. Díky Modernizačnímu fondu lze očekávat výrazný rozvoj OZE do roku 2030, chemické podniky si však tuto zelenou elektřinu musí zajistit např. pomocí PPA kontraktů¹. Specifická je situace společnosti Unipetrol, která vyrábí šedý vodík z ropných zbytků. Zda konečný produkt z tohoto procesu bude možné s využitím CCUS² považovat za nízkouhlíkový vodík, prozatím není jisté, evropská legislativa se teprve připravuje. Výrobu nízkouhlíkového vodíku tak v současnosti nelze finančně podpořit, je třeba se soustředit na vybudování podmínek pro výrobu obnovitelného vodíku.

V současnosti se v ČR ročně vyrábí cca 100k tun šedého vodíku, avšak cca 80k tun spotřebovává společnost Unipetrol pro výrobu pohonných hmot. Nepovažujeme fosilní model rafinerií za dlouhodobě udržitelný vzhledem k jasné perspektivě ohledně dekarbonizace dopravy a jasnému trendu elektromobility. Minimálně zbylých 20k tun šedého vodíku tak bude nutné nahradit obnovitelným vodíkem.

Dotační podpora dekarbonizace

Vhodným nástrojem pro dekarbonizaci chemického průmyslu z hlediska dotační podpory je **Modernizační fond**. S ohledem na výstavbu obnovitelných zdrojů energie funguje program **RES+**, kde si mohou společnosti požádat o dotaci na výstavbu FVE. Z chystaných programů bude určitě zásadní program **GreenGas**, který dle vyjádření SFŽP bude k dispozici do konce roku 2023. GreenGas by měl umožnit dotační podporu mj. projektům na výrobu, zpracování a uskladnění obnovitelného vodíku.

Zásadní modernizaci technologií lze podpořit z **Inovačního fondu (IF)**. Inovační fond je dotační program zaměřený na investice do průlomových dekarbonizačních technologií. I přesto, že ČR pravděpodobně získá vlastní rozpočet v rámci IF, projekty žádající o dotaci budou muset splnit velmi náročná kritéria na redukci emisí skleníkových plynů a míru inovativnosti v konkurenci projektů z ČR. Bohužel, prozatím neregistrujeme velký zájem o inovativní dekarbonizaci průmyslu v takové míře, aby projekty z ČR byly v Inovačním fondu příliš úspěšné. V minulosti několik projektů z ČR ztroskotalo při žádosti do tohoto fondu z důvodu nedostatečné připravenosti přihlášky a nedostatečné míry inovace a ambicí. V každém případě bude mít chemický průmysl možnost čerpat tyto dotace při splnění daných kritérií. V poslední době však několik projektů z ČR podalo úspěšnou přihlášku.³

¹ Power purchase agreement - Dlouhodobá smlouva o dodávce obnovitelné energie za pevnou či indexovanou cenu

² Carbon Capture and Utilisation/Storage – zachycení a využití/trvalé uložení uhlíku

³ Projekt Veolia v MSK kraji na výrobu obnovitelného vodíku; projekt VALEO na vylepšení baterií pro výrobu elektroautomobilů; projekt AGC na inovaci výrobního procesu při výrobě skla

V závislosti na finální podobě revize zákona o emisním obchodování se teoreticky otevírá možnost dalších dotačních programů, hrazených z **výnosů aukcí emisních povolenek**. Zde by MŽP uvítalo podporu využití výnosů jakožto příjem SFŽP, aby mohlo stabilně a dlouhodobě podporovat dekarbonizaci chemického průmyslu.